

BEFARINGSRAPPORT OM GRUVER OG ANLEGG

SKREVET AV CHRISTIAN BOGHART RICHTER

Etter befaling fra hans kongl. majestets innsatte bergmester nordenfjells, Sr. Henning Jürgens, har jeg forsøkt, på hans vegne å befare Mostadmark jernverk, å innhente kunnskap om dets tilstand og beskaffenhet, han har også tildelt meg sin skriftlige ordre og fullmakt hvilke ord for ord lyder som her følger:

Vær hilset Monsr. Christian Richter.

Efftersom ieg formedelst Hans Kongel: Maystes andre Affaires maae reise til Røraas og de andre Vercker Nordenfiels, saa ieg ey kand saa snart befare Mostadmarkens Jern-Verck, hvorfore ieg af Monsr. Christian Richter, som samme Verck en Tiid Lang har dirigeret vil hermed have begieret: at hand samme Verck vil befare, dets Tilstand af Gruberne og Hytterne tage i øyesyn, og om Vercket med skade drives? sig informere, hvilket hand da under sin Haand vil give beskreven, som hand agter at ansvare.

Trondhiem den 15d Junii 1686

Henning Jürgens

Da har jeg altså straks, etter å ha lest den av hr. bergmesterens tilsendte ordre og fullmakt, begitt meg til omtalte Mostadmark jernverk. Den nåværende eier, Sr. David Jakobsen, fulgte meg personlig, for selv å studere gruvene og hyttens tilstand, alt ved selvsyn for å finne ut hva som trengtes. Følgende tilstand ble funnet:

1. Gruveanleggene:

1. Klepkiens-gruven, som hittil var best vedlikeholdt, har jeg befart først. Den er en gruve som ligger på en liten høyde. På den ene siden er det et stille vann, på den andre siden en stor myr.

Den er 10 m dyp, Og malmgangen har blitt utsprengt 8 m. Den nåværende eier åpnet den først for 7 år siden og bygget den ut; noe over 200 tonn jernmalm har blitt utfordret fra den.

Nå er den i dårlig stand fordi gangen som er smal og kort er avgrenset av

gråberg. Malmen er også svært fattig slik at en ikke klarer å dekke å parten av kostnadene og en ville tape mye penger på å drive den. Det er riktignok noe malm dypere ned, men bare litt.

Siste det ble arbeidet klarte 3 personer å utvinne 2 tonn fattig malm ved å bruke 2 favn [8,32 m² x 0,60 m] fyrrsettingsved. Gruva ligger 3/4 mil fra smelteovnen, veien er smal og dårlig.

2.Fouget-Säter-Gang har strøkretning langs ei elv og kan spores på begge sider over 40 m i terrenget. Kvantiteten er sjelden, men den har ujevn smeltekvalitet. Ertsen er svært streng[tungsmeltet], og gir rødskjørt jern, slik at masmesteren ikke kan bruke en tilsats på over en trug uten at den blandes med andre lettsmeltelige ertser. Gangen ligger en drøy mil fra masovnen.

3.Steen-Gang, som ligger like ved masovnen, likeledes Malwig-Sätersgangen, 1/4 mil, kunne gi et visst håp, men fordi malmgangene på disse stedene har vist seg lite bestandige, i så lang tid, i mangfoldige skjerp som er undersøkt nøye, tviler en også på denne.

Ellers har jeg befart mange gruver og skjerp som:

Heenbergsskjerp

Wenne-Moen

Myhr-gruva

Müchen 3 skjerp, likeledes

Malvig-säter 3 skjerp og

Vahlen-skjerp,

Fordi de delvis var fulle av vann, etter bergmennenes kjennskap var malmen hogd ut på alle plassene, og intet mer er å finne, kan herfra lite meldes eller gjøres mer utførlig.

Ellers har dette fra begynnelsen av vært et vanskelig verk, og malmgangene, som det ble funnet mange av, viste seg ikke å være bestandige. Hele tiden ble ertsen her og der samlet med den største omkostninger, hvorved den til alle tider har vært til skade, hvilket jeg i min 7 års direksjonstid nøye fikk erfare, da jeg dog her og der fikk samlet erts; Nå imidlertid er alt ganske dårlig, slik at ikke kan forventes annet enn at det av og til vil finnes noe erts, med de største

omkostninger og besvær, men svært fattig, hvilket jeg ikke vil foreslå. På disse og atskillige flere, så man tilstrekkelig at ertsen eller malmgangene på ingen måte kom bort, men det er forunderlig at man etter så lang tid og store omkostninger ikke har funnet noe som har vært bestandig. For tiden blir ingen ting gjort ved disse gruveanleggene.

Masovnens pipe er fortsatt i orden, og det befinner seg materiale, som ble fortalt, i løpet av 4 år innsamlet 700 tonn jernmalm 1100 lester kull (mer vil bli levert hit) 100 tonn kalkstein og stellstein [foringsstein] for en stellforing. Eierne mente at en blåsing kunne skje førstkommende sommer, men på grunn av den dårlige siste vinteren, kunne ikke all kull samt kalkstein komme fram.

Hammeren ble siste høsten lagt i ruiner og svært ødelagt av en oversvømmelse, som også ødela kullhuset og tok med seg mye kull. Deler av dammen ble også brutt av, likeledes alle de her i nærheten omliggende bruer. De er dels oppbygd, dels med store omkostninger. I hammerkullhuset ligger det fortsatt 120 lester kull.

Verkets sag er også nyoppbygd, og der befinner det seg en og en kvart stabel bord som er saget i år.

På grunn av dette verks dårlige tilstand må her bergmesteren vite og bestemme hva som skal gjøres videre med saken. Jeg for min del kan ikke se at et verk med så store skader kan bli drevet videre.

Actum Mostadmarkens Jern-Verk den 23d Junii A:1686

Christian B. Richter